

Ислом Нури

Заиф иймонни муолажа этиш

«Шубҳасиз, иймон ҳар бирингиз қалбида худди кийим эскиргани каби эскиради. Аллоҳдан қалбларингизда иймонни янгилаб туришини сўранглар». Ҳоким ва Табароний ривояти.

Демак, кийим эскириб йиртилгани каби қалбдаги иймон ҳам эскириши мумкин экан. Мўминнинг қалбини баъзан маъсият булутлари қоплаб олиб, зулматга чўмади. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам бизга ушбу ҳолатни қуйидаги ҳадисда чиройли тасвирлаб берганлар: **«Гоҳида ой нурини тўсиб қоладиган булут бўлгани каби ҳар бир қалбнинг ўз булути бўлади. Ой ёритиб турганда баъзан уни булут тўсиб қолади-да, унинг нури сусаяди. Булут аригач эса ой яна ёрита бошлайди».** Абу Нуъайм ривояти.

Дарҳақиқат, осмонда булутлар сузиб юриб, гоҳида ойнинг нурини тўсиб қолади. Бир муддатдан сўнг улар тарқайдида, яна оламни ёритиш учун ойнинг нури қайтади. Худди шундай, мўмин қалбини ҳам гоҳида гуноҳ-маъсиятлар булути қоплаб, унинг нурини тўсиб қўяди. Натижада бу кимса зулмат ва ёлғизликда қолади. Қачон у Аллоҳ таолодан ёрдам сўраб, иймонини кучайтиришга ҳаракат қилсагина, ҳалиги «булутлар» тарқалиб, унинг қалби яна аввалгидек нур соча бошлайди.

Иймон заифлашуви муаммосини тўғри англаш ва бинобарин, бу иллат муолажасини топишдаги муҳим асослардан бири иймоннинг гоҳида зиёдалашиб, гоҳо эса камайиб туришини билишдир.

Бу эътиқод аҳли сунна вал жамоа ақидасидаги муҳим бир нуқта ҳисобланади. Зеро, аҳли сунна вал жамоа таърифида «Иймон – тил

Ислом Нури

билан талаффуз этилиши, қалбда эътиқод қилиниши, аъзолар билан амал қилиниши лозим бўлган, тоат-ибодатлар билан зиёдалашиб, маъсиятлар туфайли камайдиган нарсадир».

Дарҳақиқат, Қуръони Карим ҳам, саҳиҳ суннат ҳам шунга далолат қилади.

«Қани, бу сура қайси бирларингизнинг иймонини зиёда қилди?». Тавба: 124

«(Аллоҳ таоло мўминларнинг) иймон-ишончлари устига янада иймонлари зиёда бўлиши учун сакинат-ором туширган Зотдир...». Фатҳ: 4.

«Қай бирингиз мункар ишни кўрса, уни қўли билан ўзгартирсин, агар бунга қодир бўлмаса тили билан, буни ҳам уддалай олмаса лоақал қалби билан ўзгартирсин. Бу (мункарни фақат қалбда ўзгартириш) иймоннинг ўта заиф кўринишидир». Бухорий ривояти.

Тоат-ибодатлар иймоннинг кучайишига, маъсиятлар эса унинг сусайишига таъсир ўтказишининг исботи тажрибада кўплаб маротаба мушоҳада этилган маълум нарсадир. Масалан, бир киши аввал бозорга кириб, у ерда ҳижобсиз-очиқ аёлларга кўзи тушади, бозорчиларнинг бақир-чақирларини, алдовларини, кўп бемаъни ва беҳуда гапларни эшитади. Сўнгра у ердан чиқиб – дейлик – қабристонга боради, унинг ичида аста юриб ўйланади, ўтган аждодларини хотирлайди, яна бир бор ўлимнинг ҳақлигини ёдга олади, охиратни эслайди, натижада қалби ҳам юмшайди. Бу кимса иккала ҳолат орасидаги фарқни равшан ҳис этади. Ҳа, қалб тезлик билан ўзгариб туради.

Ислом Нури

Бу мавзу янада тушунарлироқ бўлиши учун қуйида салаф олимларидан бирининг гапларини келтирамиз:

«Банданинг вақти-вақти билан ўз иймонини янгилаб туриши унинг билимлилиги аломатидир. Иймони кўпаётгани ё камайиб бораётганини ҳис этиши ҳам унинг билимдон эканлиги аломатидир. Шайтон унга қай тарафдан васваса қилаётганини билиб туриши ҳам унинг билимдонлигидандир».

Агар иймон сусайиши фарзларни тарк этиш ёки ҳаромга қўл уриш даражасигача давом этса, бу ҳолат албатта жуда хатарлидир. Бундай инсон мазамматга лойиқдир. У тезда Аллоҳга тавба қилиши ва ўзини даволашга киришиши зарур бўлади.

Аmmo иймон сусайиши фарзларни тарк қилишга ёки ҳаром ишга қўл уришга олиб бормаса, балки фақат баъзи мустаҳаб ишларни қолдиришдангина иборат бўлса, бундай инсонга иймони яна ўз фаоллигига, ибодатдаги қувватига қайтгунича ўз нафсини бошқариб, тўғри йўлга солиш лозим бўлади. Буни Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу гапларидан истифода қилинса ҳам бўлади:

«Ҳар бир ишнинг қизғин пайти бўлади, шунингдек ҳар бир қизғинликнинг сусайиши ҳам бўлади, кимнинг сусайиши йўлимга мувофиқ бўлса зафарга эришади, кимнинг сусайиши ундан бошқага бўлса ҳалок бўлади». (Яъни, нафл ибодатларни қилишдан сусайиб қолса, фарзларга мустаҳкам бўлиб, ҳаром ишлардан сақланса.) Аҳмад ва Баззор ривояти.

Иймон заифлашувини муолажа этиш ҳақида гап бошлашдан олдин бир мулоҳазани баён этиб ўтиш мақсадга мувофиқ бўлади. Гап шундаки,

Ислом Нури

қалби қотиб бораётганини сезаётганларнинг аксарияти ташқи даволарни излайдилар, даволашда ўзгаларга суянишни хоҳлайдилар, ҳолбуки агар жиддий ҳаракат қилсалар ўзларини ўзлари ҳам даволашлари мумкин. Иймони сусайган кишининг ўзини ўзи даволаши аслида энг тўғри муолажа услуби бўлса ҳам ажабмас, негаки иймон банда билан Парвардигори ўртасидаги алоқадир.

Биз қуйида бир қанча шаръий воситаларни зикр этиб ўтамиз-ки, Аллоҳ таолога суянган ҳамда нафсини курашдан аямаган ҳолда шу услубларни қўллаган мусулмон ўз иймонидаги заифлашувни муолажа этиб, қалбидаги қаттиқликни кетказиши мумкин бўлади.

Қуръони Карим маъноларини тадаббур қилмоқ

Аллоҳ таоло Ўз китобини ҳамма нарсани баён қиладиган ва истаган бандасини ҳидоят сари бошлайдиган нур этиб нозил қилган. Унинг заминида касал қалблар учун шифо ҳамда фаол ва амалий муолажа борлигида ҳеч қандай шубҳа йўқ.

«Биз мўминлар учун шифо ва раҳмат бўлган Қуръон оятларини нозил қилурмиз». Исро: 82

Муолажа йўлига келсак, у Қуръон оятлари ҳақида фикрлаб тадаббур қилишдир. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Қуръони Каримни тадаббур қилардилар, баъзи оятларни таҳажжуд намозларида такрор-такрор ўқирдилар, ҳатто бир кеча намоз ўқиётганларида бир оятни тонг отгунча такрорлаб чиқдилар. Бу қуйидаги ояти карима эди:

«Агар уларни азобласанг, улар сенинг (ожиз) бандаларинг. Агар уларни мағфират қилсанг, албатта сен ўзинг Азиз ва

Ислом Нури

Ҳаким зотсан!». Моида: 118.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам Қуръонни тадаббур билан тиловат қилардилар.

Утора билан Убайдуллоҳ ибн Умайр Оиша онамиз ҳузурига кирдилар ва у кишидан:

— Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан сиз кўрган энг ажабланарли нарса ҳақида гапириб беринг,- деб илтимос қилдилар.

Шунда Оиша онамиз йиғладилар ва дедилар:

— Бир кеча намоз ўқиш учун турдилар ва: «Эй Оиша мени холи қўйинг, Парвардигоримга ибодат қилай», - деб айтдилар. Мен: «Аллоҳга қасамки мен сизга яқин бўлишни суяман ва сизни нима хурсанд қилса, мен ҳам ўшани яхши кўраман», - дедим. Сўнгра у киши туриб таҳорат олиб келдилар-да, намоз ўқий бошладилар. У киши йиғлайвердилар, ҳатто этаклари хўл бўлиб кетди. Сўнг яна йиғладилар ва йиғлайвердилар ҳатто ерни ҳам хўл қилдилар. Билол розияллоҳу анҳу Расулуллоҳга намоз вақтини билдиргани келган эди, у зотни йиғлаётган ҳолда кўриб: «Ё Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам, йиғлаяпсизми? Ахир Аллоҳ таоло сизнинг ўтган ва кейинги гуноҳларингизни барини мағфират қилган-ку?!»- дедилар. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Шукр қилувчи банда бўлмайинми?! Менга бу кеча бир неча оятлар нозил бўлдики, уларни ўқиб, тафаккур қилмаган кимсаларга вайл бўлсин:

«Осмонлар ва ернинг яралишида ҳамда кеча ва кундузнинг алмашилиб туришида ақл эгалари учун (бир Яратгувчи ва

Ислом Нури

Бошқариб тургувчи Зот мавжуд эканлигига) **оят-аломатлар бордир. Улар турганда ҳам, ўтирганда ҳам, ётганда ҳам Аллоҳни эслайдилар ҳамда осмонлар ва Ернинг яралиши ҳақида тафаккур қилиб (дейдилар) «Парвардигоро, бу (борлиқ)ни беҳуда яратганинг йўқ!»**. Оли Имрон: 190, 191

Албатта бу ҳадис мазкур оятларни тадаббур қилиш вожиблигига далолат қилади.

Қуръони Каримда тавҳид, гўзал ваъдалар, даҳшатли ваъийдлар, шаръий аҳкомлар, қиссалар, одоб ва ахлоқларнинг зикри бор, уларнинг қалбларга таъсири турличадир. Шунингдек баъзи суралар қалбда бошқаларидан кўра кўпроқ кўркүв уйғотади. Бунга Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу сўзлари яққол далилдир: **«Худ ва унинг шериклари қаримасимдан туриб сочларимни оқартириб юборди»** (Албоний, «Силсилатус- Саҳиҳа» 2/679) Бошқа бир ривоятда: **«Худ , Воқеа, Вал-мурсалот, Амма ятасоа'алун ва Изаш-шамсу куввират суралари»**. – дейилган. Термизий ривояти.

Ушбу суралар Иймон ҳақиқатлари ва Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қалбларини ўз оғирлиги билан тўлдирган улкан масъулиятларни ўз ичига олганлиги туфайли Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг сочларини оқартирган. Чунки қалбга тушган оғирликнинг аломати соч-соқолда ҳам намоён бўлади.

«Бас, (эй Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам) сиз ва сиз билан бирга тавба қилган зотлар ўзингизга буюрилгани янглиғ тўғри йўлда бўлингиз!». Худ : 112.

Ислом Нури

Асҳоби киромлар ҳам Қуръони Каримни тадаббур ила тиловат қилар, унинг мазмунидан қаттиқ таъсирланар эдилар. Абу Бакр розияллоҳу анҳу ғамгин, кўнгли бўш инсон эдилар. Агар одамларга имом бўлсалар ва Аллоҳнинг каломини ўқисалар йиғидан ўзларини тийиб туролмас эдилар. Умар розияллоҳу анҳу эса ушбу оятни тиловат қилиш таъсирдан бетоб бўлиб қолганлар:

«Парвардигорингизнинг азоби шак-шубҳасиз, воқе бўлгувчидир. Унинг учун бирон даф қилгувчи — тўсиқ йўқдир».
Ват-Тур: 7,8.

Яъқуб алайҳис-салом ҳақидаги: **«Мен ғаму ташвишларимдан Ёлғиз Аллоҳгагина шикоят қилиб (йиғламоқдаман)...».** Юсуф: 86 деган оятни ўқиганларида Умар розияллоҳу анҳунинг хўнграшлари сафларнинг ортидан ҳам эшитилган.

Усмон розияллоҳу анҳу айтганлар: «Агар қалбларимиз пок бўлганда эди, Аллоҳнинг каломидан сира тўймаган бўларди». Ул зот қони Қуръонининг устига тўкилиб, мазлум ҳолда ўлдирилди. Саҳобалар ҳаётидан бу каби ҳолатларни кўплаб келтириш мумкин.

Айюб Сихтиёний: «Саид ибн Жубайрни (тобеинлардан) намозда **«Ва (Барчангиз) Аллоҳга қайтариладиган Кундан қўрқингиз! Сўнгра ҳар бир жонга қилган амали учун тўла жазо берилади ва ҳеч кимга зулм қилинмайди».** Бақара: 281-оятини йигирма мартадан ортиқ қайта ўқиганини эшитдим», - деб айтган. Бу энг охири нозил бўлган оят эди.

Иброҳим ибн Башшор айтади: «Али ибн Фузайл Қуръони Каримни тиловат қилаётиб: **«(Эй Муҳаммад алайҳис-салом) уларни дўзах**

Ислом Нури

устида тургазиб қўйилган пайтларида: «Эй, қани эди биз (дунёга) қайтарилсак» деганларини кўрсангиз эди», Анъом: 27 деган ўринга келганда жон берган. Мен ҳам у кишининг жанозасида қатнашганлардан бириман».

«Улар йиғлаган ҳолларида юзлари билан йиқилурлар ва (Қуръон) уларнинг ҳокисорликларини зиёда қилур». Исро: 109.

Бир киши шу оятни ўқигач тиловат саждасини қилди, сўнгра ўзини койиган ҳолда: «Бу сажда ояти, йиғи қани?» деб зорланди.

Қуръони Каримда келтирилган мисоллар ҳақида ўйланиш, уларни тадаббур қилиш иймонни зиёда қилади. Аллоҳ таоло бежиз Қуръонни тадаббур қилишга чақирмаган:

«Аллоҳ одамлар ибрат олишлари учун мисолларни келтиради». Иброҳим: 25.

«Биз бу мисолларни одамлар учун, шояд улар тафаккур қилсалар, деб келтирмоқдамиз». Ҳашр: 21.

Салафлардан бири Қуръондаги бир мисол ҳақида тафаккур қилди. Аммо маъно унга равшан бўлавермагач йиғлай бошлади. У кишидан: «Нега йиғлаяпсиз?»,- деб сўралганда, шундай жавоб берди: «Аллоҳ таоло айтадики: **«Ушбу мисолларни биз одамлар (ибрат олсин) учун айтурмиз. Лекин уларни фақат илм эгаларигина англай олурлар».** Анкабут: 43. Мен эса мисолни англай олмадим, демак мен олим эмас эканман. Мен ўзимдаги илм зое бўлганига йиғлаяпман».

Дарҳақиқат, Аллоҳ таоло бизлар учун Қуръони Каримда кўплаб нарсаларни зарбул масал қилган. Ўт ёққан кишининг мисоли, фақат

Ислом Нури

овоз ва чақириқнигина эшитадиган ҳайвонларга қичқираётган кишининг мисоли, еттита бошоқни ундириб чиқарган доннинг мисоли, тилини осилтириб акиллайдиган итнинг мисоли, устига китоблар ортилган эшакнинг мисоли, пашша, ўргимчак мисоли, кўр ва кар бўлган киши билан эшитувчи ва кўрувчи инсон мисоли, шамол уни қаттиқ учирган кулнинг мисоли, пок дарахт билан нопок дарахт мисоли, осмондан тушаётган сувнинг мисоли, устида чироғи бўлган токча мисоли, ҳеч нарсага қодир бўла олмайдиган қул мисоли, устида талашгувчи шериклари бўлган қул ва бошқа мисоллар. Биз ушбу мисоллар ўрнини бу ерда келтириб ўтишимиздан мақсад муҳтарам ўқувчилар шу оятларга бемалол ўзлари мурожаат қилсинлар ва уларга алоҳида эътибор берсинлар.

Ибнул Қаййим қалби қаттиқлашиб қолган мусулмонга ўзини Қуръон билан даволаши учун нима қилиши лозим бўлишини қуйидаги сатрларда мўжазгина баён этган:

«Бунинг учун икки муҳим нарсани уддалаш керак:

Биринчидан, қалбингизни дунё ватанидан кўчириб, охират ватанига жойлаштиришга уринишингиз лозим.

Сўнгра бутун қалбингиз билан Қуръон оятларини тадаббур қилиб, мазмунини теран англашга, уларда ирода этилаётган маъноларни тушуниб етишга, уларнинг нозил бўлиши сабабларини билишга, ҳар бир оятдан ўз улушингизни олиб қалбингиз дардига малҳам қилишга интилишингиз даркор. Шундагина қалбингиз Аллоҳ изни билан шифо топура...».

Ислом Нури

Аллоҳ таоло буюклигини ҳис этиш, У зотнинг исму сифатларини таниш, улар ҳақида ўйланиб, маъноларини тушуниш

Ана шундагина бу туйғулар мўмин қалбига чуқур ўрнашади ва амал оламида ҳам ўз исботини топиш учун унинг танасига – аъзоларига кўчиб ўтади.

Зеро қалб тана аъзоларини бошқарувчи саркарда ва хожа бўлса, барча аъзолар унинг итоатгўй аскарлари ўрнидадир. Шунинг учун ҳам қалб тузалса, қолган аъзолар ҳам тузалади, агар у бузуқ бўлса, аъзолар ҳам бузулади.

Аллоҳ таолонинг буюклиги ҳақида Қуръон ва суннатнинг жуда кўп ўринларида баён қилинган. Шу ҳақдаги оят-ҳадисларни фикр-мулоҳаза қилган мусулмоннинг қалби титраб ларзага келади, Улуғ Яратувчисига тавозе қилади. Аъзолари ҳам барча нарсани эшитиб ва билиб турувчи Зотга бўйсунди, бутун мавжудот Парвардигорига янада кўпроқ таъзим бажо келтиради.

Бу ҳолат Аллоҳ таолони исму сифатлари билан таниган, улар ҳақида тафаккур қилган одам қалбидагина юзага келади. Зеро, Аллоҳ Буюк, барча нарсани Кўриб ва Кузатиб турувчи, Бўйсиндиргувчи, Кибриё Эгаси, Кучли, Ғолиб, Улуғ ва Юксак Зотдир. У Мангу Барҳаёт, инсу жинлар эса фонийдир. У бандалари устидан ҳамиша ғолиб, момақалдироқ ҳам У Зотга ҳамду сано билан тасбеҳ айтади, фаришталар ҳам Яратгандан кўрққанлари ҳолда Уни поклаб тасбеҳ айтурлар. У Қудратли, Интиқом Олгувчидир. Уни на мудроқ ва на уйқу олади. Қайюм, барча нарсани билиб тургувчи, кўзларнинг хиёнаткорона нигоҳларини-. Қалблар яширган нарсаларнида билади.

Аллоҳ таоло Ўзининг илмини шундай сифатлаган: **«Ғайб хазиналари**

Ислом Нури

Унинг хузуридадирким, уларни Ёлғиз Ўзигина билур. У қуруқлик ва денгиздаги бор нарсаларни билур. Бирон барг (шохидан узилиб) тушмас, магар У билур. Ер тубларидаги ҳар бир дон, бор ҳўлу қуруқ нарса, албатта Очик Китобда (яъни, Лавҳул-Маҳфузда) мавжуддир». Анъом: 59.

Бошқа бир оятда эса буюклиги ҳақида шундай дейди: **«Улар Аллоҳни тўғри таний олмадилар! Бутун ер Қиёмат кунда унинг қабзаси — чангалидадир. Осмонлар эса унинг ўнг қўлига йиғилгандир». Зумар: 67.**

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳам айтганлар: **«Қиёмат куни Аллоҳ Ерни ўз чангалига олиб, осмонларни ўнг қўлига жамлайди, сўнгра «Подшоҳ Менман! қани Ер подшоҳлари?»-деб айтади». Бухорий ривояти.**

Мусо алайҳис-салом Парвардигори Оламни кўришни истаганда содир бўлган воқеа тўғрисида Қуръони Каримда келган қиссани фикр-мулоҳаза қилиб кўрсангиз, кўнгил бўшашиб, қалб ларзага келади:

«Мусо: «Парвардигорим, менга (жамолингни) кўрсатгин, Сенга бир қарай», деди. (Аллоҳ) айтди: «Сен мени (бу дунёда) ҳаргиз кўролмайсан. Аммо мана бу тоққа боқ. (Мен унга кўринурман). Бас, агар у (Мен кўринганимда) ўрнашган жойида тура олса, сен ҳам Мени кўражаксан!». Қачонки, Парвардигори у тоққа кўринган эди, уни майда-майда қилиб ташлади ва (бу ҳолни кўрган) Мусо хушсиз ҳолда йиқилди...». Аъроф: 143.

Ҳадисда бу оятни шундай тафсир этилади:

Ислом Нури

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бу оятни ўқиб, қўлларини мана бундай қилдилар, яъни бош бармоқлари учини жимжилокларининг биринчи бўғимига қўйдилар ва «Бас, тоғ ерга кириб кетди» дедилар». Яъни, атиги шунчагина кўринган эди, тоғ ер тагига кириб йўқ бўлиб кетди. Термизий ва Аҳмад ривояти.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам хабар берганларидек: «Аллоҳнинг ҳижоби (бандалар Аллоҳни кўришларидан тўсиб турадиган пардаси) нурдир. Агар уни очадиган бўлса, Юзининг нури Унинг кўзи етиб борган барча махлуқотларни куйдириб юборади». Муслим ривояти.

«Агар Аллоҳ осмонда бир ишни ҳукм қилса фаришталар Аллоҳ амрига бўйсунганча қанотларини қоқадилар. Унинг сўзлари фаришталарга бамисоли тош устида судралган занжир товушидек эшитилади. Қачон фаришталар қалбидан кўрқув кетказилгач улар бир-бирларидан: «Парвардигорингиз нима деди?»- деб сўрашади. Улар сўраганга: «ҳақни сўзлади, ҳолбуки у Зот Олий ва Буюкдир»,- деб жавоб қиладилар». Бухорий ривояти.

Айни мавзудаги оят ва ҳадислар жуда ҳам кўп бўлиб, юқоридаги матнлар фақат мисол тариқасида келтириб ўтилди, холос. Биз муҳтарам ўқувчиларни ана шу ва бошқа мисоллар ҳақида фикр юритмоққа ва Парвардигорнинг Буюклигини қалбларида ҳис этмоққа чақирмоқчи эдик. Зеро, бу иймон заифлашувини муолажа этишдаги энг фойдали даволардандир.

Ибнул Қаййим роҳимаҳуллоҳ Аллоҳ таолонинг нақадар буюклигини қуйидаги чиройли сўзлар билан васфлайди:

Ислom Нури

«Аллоҳ барча оламлар ишини бошқаради, буюради ва қайтаради, яратади ва ризқ беради, ўлдиради ва тирилтиради, азиз этади ва хор қилади, кеча ва кундузни алмаштириб туради, одамларни галмагалдан бир-бирлари устидан ғолиб этади, давлатларни ҳам бирини кетказиб, ўрнига бошқасини келтириб алмаштириб туради, унинг буйруғи, султони еру осмонда, сувда-ю қуруқликда нуфузlidir, барча нарсани ўз илми билан ихота қилиб олган, коинотдаги ҳар бир нарсани ҳисоб-китоб қилиб қўйгандир. У зот барча овозларни эшитади, бу овозлар Унга аралашиб ҳам, номаълум қолиб ҳам кетмайди. Балки бандаларнинг ҳар хил тилда сўзлашларига ва ҳожатларининг ҳам турлича бўлишига қарамасдан барчаларининг нидоларини эшитиб туради. Унинг бандалардан бирини эшитиши бошқасини эшитишдан машғул қилмайди. Ундан бандалари сўраётган нарсаларнинг кўплиги Уни адаштириб юбормайди, қаттиқ туриб сўровчи ҳожатмандларнинг талаблари Уни қийнаб қўймайди. Унинг кўриши барча нарсаларни ихота қилиб туради, У қоронғу тунда қора тош устидаги қора чумолининг ўрмалаб юришини ҳам кўради. Ғайблар Унинг учун очикдир, сирлар эса ошкордир.. ».

«Осмонлар ва Ердаги (барча) жонзот (Унга муҳтождир ва бор тилак-мақсадларини Ёлғиз) Ундан сўрар. У зот ҳар куни иш-амалдадир». Ар-Роҳман: 29.

У зот гуноҳларни мағфират қилади, ғам-ғуссаларни кетказди, кулфатни аритади, аҳволларни ўнглайди, камбағални бойитади, адашганни ҳидоят қилади, не қиларини билмай ҳайрон қолганни тўғри йўлга йўллайди, қайғули кишига ёрдам беради, очни тўйдиради, ялонғочни кийдиради, касалга шифо беради, балоланган бандасидан балони аритади, тавба қилувчининг тавбасини қабул қилади, яхшилик қилган кимсани мукофатлайди, мазлумга ёрдам беради, зўравондан ўч

Ислом Нури

олади, айбларни беркитади, кўрқинчни аритади, истаган бандаларининг даражасини кўтариб, яна бошқалариникини пасайтиради... Агар еру осмон аҳли – инсонлару жинлар аввалгисидан охиргисигача барчалари бирдек ўта тақводор бўлсалар ҳам, бу билан Аллоҳнинг мулкида бирор нарса кўпайиб қолмайди. Шунингдек, агар еру осмон аҳли – инсонлару жинлар аввалгисидан охиргисигача барчалари бирдек ўта фожир бўлсалар ҳам, бу билан Аллоҳнинг мулкида бирор нарса камайиб қолмайди. Агар еру осмон аҳли – инсонлару жинлар, тириклару ўликлар, барча-барчаси бир майдонга чиқиб, Ундан хоҳлаган нарсаларини сўрасалар ва улардан ҳар бирига сўраган нарсасини берса, бу Унинг мулкидан зарра мисқоличалик ҳам камайтирмайди... У Энг Аввал Зотдирки, ундан аввал бирор нарса бўлмаган ва У Энг Охир Зотдирки, ундан кейин бирор нарса бўлмайди. У Зоҳир Зотдирки ундан баландроқда бирор нарса йўқ ва У Ботин Зотдирки, ундан яқинроқда бирор нарса йўқ.

У маъбудларнинг энг ҳақлиси, шукр қилинганларнинг энг авлоси, подшоҳларнинг энг раҳмлиси ва сўралганларнинг энг саховатлисидир... У зот шериги бўлмаган подшоҳдир, тенги бўлмаган Ёлғиз Зотдир. У ҳеч кимга муҳтож бўлмайдиган, фарзанди ҳам йўқ Олий Зотдир. Унинг мисли йўқ, Унинг юзидан (зотидан) бошқа барча нарса ҳалок бўлгувчи ва унинг мулкидан бошқа бутун борлиқ зоилдир. У зотга итоат қилган банда фақат Унинг изни билангина итоат қилган бўлади, Унга осий бўлган Унинг илми-билиши билангина осийлик қилади. Унга итоат қилганларнинг амалларини зое қилмайди, балки зиёда қилиб мукофатлайди. Унга осийлик қилинса гуноҳларни мағфират қилади. Унинг ҳар бир азоби адолатдир, Унинг ҳар бир неъматини фазлу марҳаматдир. У зот энг яқин гувоҳ, энг яқин сақловчи, ҳар бир махлуқнинг пешонаси-изми Унинг қўлида. Қилнадиган ишларни ёзиб, барча нарсалар муддатини (ажалини) битиб қўйган.

Ислом Нури

Қалблар Унга талпинади, сирлар Унинг ҳузурида ошкордир. Унинг неъмат ато этиши ҳам, азоб жўнатиши ҳам биргина сўздир: **«Бирор нарсани ирода қилган вақтида Унинг иши фақатгина «Бўл» деган сўзни айтмоғидир. Бас, у нарса албатта бўлур»**. Ибнул Қаййимнинг «Ал-Вобил ас-Соййиб» номли асарининг 125-бетидан қисқартириб олинди.

«Бақара»- 17.

«Бақара»- 171.

«Бақара»- 261.

«Аъроф»- 176.

«Жумъа»- 5.

«Ҳаж»- 73.

«Анкабут»- 41.

«Худ »- 24.

«Иброҳим»- 18.

«Иброҳим»- 24,26.

«Юнус»- 24.

«Нур»- 35.

Ислом Нури

Иймон заифлашуви (4) | 16

«Наҳд»- 75.

«Зумар»- 29.